

kedvelt lapja, a »Honművész« így ír róla: »Ő minden szakmáiban más és más.« A nagytekintélyű ujság akkor életrajzát és arcképét is közli, ami annak a bizonyossága, hogy Megyeri már az elsők közé tartozik. A magyar színházi kritikusok legelseje, kinek sem azelőtt, sem azóta párja nem akadt, nagy Vörösmartynk írja róla, hogy ő a legtöbb oldalú színész, aki a »Csalódások« Lombai inspektorától kezdve a legutolsó részeges inasig s tót mesterlegényig minden komikai szerepben jeles, de kiváló a komoly alakításokban is. Megyeri Shylockjáról azt írja Vörösmarty: »Az ily játék méltó élmény szigorúbb követelőnek is.«

Kartársai szerint, amilyen kiváló kómikus volt, olyan jó drámai színész és jeles intrikus, de egyesek véleménye az, hogy a finomabb cselszövők ábrázolására nem volt képessége. Az »Örökségi egyezés« című drámában a hűtlen várnagyot adta, ki az ablakon dobta ki urát a mélységbe, majd az ablakot befalaztatta. A várnagyból álomjáró lett, aki véresnek képzei újjait és éjszaka tettének helyén bolyongva, a friss falat vakarja őrgöngve. Ebben a szerepében hátborzongató és megrázó alakítást nyújtott. Az »Ügyvédek« című drámában, amint a méreg nyomait törölgeti — Szigligeti szerint — »úgy megremegetté lelkünket, hogy szerepünket is elfeledtük.« Egy régen elmerült darabban úgy játszik, hogy a »Honművész« ezt írja róla: »a valóságot maga legvalószínűbb színeibe vezette lelkünk elé. A művész fő tőkely pontját érte el jeles előadása a 4. felvonásban, midőn hajójának elsüllyedését hallja; lehetetlen ezen odamerengést, ezen lesújtottságot és kétségbeesést legmerészebb fantáziával is jobban képzelni.« Egy Szigligeti-bemutató után dicsérik, hogy »kivált az örültségben utánozhatatlan.«

A korabeli kritikából igyekeztük megrajzolni színész-portréját. E kritikák még egy komoly, lelkes, hívő és hivatást érző kritikus-nemzedék tollából kerültek a papírosra. A színész képmása tekint reánk e betűkből, a színész képességeinek körvonalai bontakoznak ki e sárgult ujságlapokon. Megyeri tehetségének természetéről nagy viták folytak: azt vitatták, hogy vajjon a kómikai vagy a drámai szere-

pekben volt-e nagyobb? Kétségtelen, hogy vérbeli kómikus volt, aki drámai szerepekben a megrázó és elemi hatásra számító, úgynevezett »nagy« jelenetek mestere lehetett. De a finomabb lelki hatások ábrázolása közben a kómikus kerekedett fölül benne. Kiss Iván (Sikiné) a »Honművész« kritikusa írja róla: »Szerelmes jeleneteiben, valamint az indulat főfokára hágásnál is gyakran kisiklott útjából s egy-egy hang csapá meg füleinket, melyek kómikai szerepeiben oly karakter-bélyegzők és mulattatók.«

Híres kómikai szerepében, Lombaiban kiemeli a kritika »a túlságosan felül nem csapongó tisztos viselet«-et. Ez azonban nem jelenti, hogy ő lemondott volna a kómikusok számára megengedett oly sokféle fogásról. Megyeri szívesen rögtönzött. Szerette a könnyű sikert. Szerepeit ritkán tanulta meg jól. Amikor Hamletban Polóniust játszva, Bajza — egyébként művészetének nagy bámuloja — keményen ír róla szerepnemtudása miatt: »Szerepszavainak nem értése, sűgő után szavalása, akadások, hűledezés stb...«.

Mint legtöbb kómikus-színész, szíve mélyén egy nagy álmod hordozott: hősokeket szeretett volna örökké játszani. Ez a csúnya kis ember titkolt bánatot visel kebelében: annak a fájdmát, hogy nem Brutust, nem Romeót, és nem Antóniust játssza. Vágya a hős-alakítások után elragadja és Lear szerepe után nyúl; eljátssza és meg is bukk benne.

Minden szerepre arcot vált. Megkeresi a szerep külön arcát. Fölveszi azt és megtartja egész szerepén át. Alakítóképeségéről egész legendakör maradt fenn. Azt mondták és írták róla, hogy fölismerhetlenné tudta magát tenni maszk nélkül is. Nem bohóc volt. Gondolkodó színész, aki embert ábrázolt. Egy kritikusa följegyezte róla, hogy ő a nevettetés alapjává mindig az emberi momentumot tette. Eszmét fejezett ki a kómikumban is, vagy emberi sorsot ábrázolt. Az ötletek kibugygyanó gazdagságával, a rögtönzés sokszor zabolátlannak tetsző szabadságával, a túlárado színész-ösztön csapongásaival ő mindenkor egy célra tört: embert ábrázolni, sorsával és eszméivel.

Ős-eredetiségét utánozni nem tudták. Ő utánozni tudott mindenkit, de őt senki